

Índex

Índex	7
Pòrtic.....	9
Clara és un nom	11
Assís i rodalies.....	17
Filla de la llum	19
Exili.....	23
Donzella afable i gentil.....	27
Lliurar-se a l'amor	31
Pacte secret	35
Des del seu finestral	39
Paraules vehements	43
La pau del cor	47
Noves trobades	51
Diumenge de Rams	55
La porta del mort	59
Un pas agosarat	63
Enuig i protestes	65
El monestir de Sant Damià.....	67
Francesc i Clara, dos enamorats?	71
Doble ambaixada	75
La claror del pou	77
El doctor en teologia i el frare camperol.....	79
Enyor de germanes.....	83
Hortalana de Fiume	85
Una flama que es nodria del no-res.....	89
Dialèctica enfrontada	93
Amor a la terra.....	97

«Abadessa» que vol dir 'mare'.....	101
La creu sobre els panets.....	105
La força de l'esperit	109
L'ecologisme vertical de "sorella Chiara".....	111
El trànsit de sant Francesc	115
La «seva» norma de vida.....	119
Programa televisiu	123
Expandiment per tot el món	127
En l'edèn immortal.....	131
Testament de sor Clara	133
Benedicció de sor Clara	141
Centenari de la fundació de les clarisses	143

Pòrtic

Amb motiu del VIII Centenari de la fundació de les "germanes pobres de santa Clara" o clarisses (1211-2011), s'han publicat molt se estudis i monografies valuoses sobre la santa, la millor intèrpret dels ideals de sant Francesc d'Assís, i que fou alhora la mare i fundador del segon orde franciscà.

De la mare Clara, el papa Benet XVI ha dit: "Fou la primera dona en la història de l'Església que va compondre una Regla escrita sot mesa a l'aprovació del Papa per tal que el carisma de sant Francesc es conservés en totes les comunitats femenines que s'havien establert en gran nombre ja en els seus temps, i que desitjaven inspirar-se en l'exemple de Francesc i de Clara." El pare general dels fra menors franciscans, fra José R. Carballo, escriu: "No és possible separar els dos noms de Francesc i Clara. Tots dos han revelat el primitiu ideal en la complementarietat entre l'anar de Francesc, i l'estar de Clara." Anar als pobles a proclamar l'evangeli, fou la missió dels sant i llurs deixebles; estar als monestirs per viure el mateix evangeli en contemplació, fou el carisma de les sant i les seves filles monges.

Fa uns anys que vaig voler unir a les moltes biografies escrites en català sobre sant Francesc, una sobre santa Clara, la "petita planta del Pobrió d'Assís", com a ella mateixa li agradava dir-se. El llibre, amb el títol italià Chiarad'Assís, mereixu traduir-se al castellà, però tres

edicions posteriors d'ambdues llengües s'exhauriren en poc temps. És per això que em plau oferir una nova versió de l'obra, retocada en alguns paràgrafs i ampliada amb dos nous capítols.

He volgut conservar íntegre el pròleg que hi anava en la primera edició, escrit per Mons. Josep Pont i Gol, arquebisbe que fou de Tarragona. És una joia literària i una floreta més del jardí franciscà. Pel que fa a les il·lustracions interiors, reproduïxen valuosos quadres de l'eximí pintor Josep Benlliure (1855-1937), que es conserven al convent dels franciscans de Santo Espiritu del Monte, prop de València.

Tant de bo que aquest biografi de la santa, la primera escrita en català, doni a conèixer més i millor la llum i el reflex evangèlic de "sorella Chiara", de la germana Clara.

F. G.

Clara és un nom

Un nom que vol dir la cosa. Vol dir claror, lluminositat, transparència, absència d'ombres. I Clara, dit d'una persona, vol dir veritat i simplicitat. Vol dir ànima humil, oberta a la llum vivificant. Vol dir ànima pobra de les coses que fan ombra, iricada de la possessió de Déu que és tot claror.

I aquest és el nom de santa Clara d'Assís. N'és nom i n'indica la realitat. Santa Clara és ànima sense ombres. És transparència d'evangeli.

És la primera dona colpida pel franciscanisme. I el franciscanisme és aquell fenomen religiós i social que va marcar profundament la vida eclesial i ciutadana en el tombant del segle XII. Un tombant —portal d'història— que va començar a obrir camins nous vers una societat més evolucionada. L'estament dels mercaders, en continuada creixença, ja estava desestabilitzant el sistema senyorial del feudalisme, imperant des de la naixença d'Europa. Al poble baix no li arribava pas encara l'evolució. Els pobres, en el sistema naixent, no hi tenien encara lloc. El seu lloc continuava essent, com sempre, la marginació.

El franciscanisme s'hiva acostar. Clara va ésser-ne, si valel mot, com la protagonista adjunta. El primer actor va ser sant Francesc, també d'Assís. Ell, el primer, va trobar la manera d'esposar-se amb «Madona Pobra» i de deixar-se inundar únicament de la claror de Déu, que és «el Bé, tot el Bé, el summe Bé». Va fer-se totalment

pobre entre els pobres i va predicar a nobles i mercaders el camí del agermanament i operant. El camí era senzillament el seguiment de Jesucrist, pobre. Germà i servidor humil de tots, se'n va sentir el més petit. És el primer «germà petit», el primer «fra menor». És el pare de tots els franciscans del món.

Clara, que va esdevenir la «petita planta de sant Francesc», és la primera de les «germanes pobres», la mare de totes les clarisses del món.

Francesc i Clara, tots dos, són llum pura, clara sense ombra. Res no s'interfereix entre ells i Crist, el seu tresor. Són fidels en grau superlatiu a la pobresa total. I aquest és el gran secret del franciscanisme: «Déu meu i totes les coses.» És aquell pacte molt dolç i secret, amb què ho defineix Clara d'Assís.

Ell va aconseguir —certament, poc temps abans de morir— però contra tots els cànons i costums vigents, que el sant pare Innocenci IV no absolgués, del privilegi de l'altíssima pobresa, la norma de vida que ella havia escrit pel règim de les seves filles, calcada únicament en la saviesa de l'evangeli, fet a vida. Estava convençuda que sense el «privilegi» de la pobresa total, la vida podria perdre claror.

I sant Francesc, des d'aquella resposta, a ell i al seu primer deixeble, Bernat, que els va donar el missal, obert l'atzar com a consulta: «Si vols ser perfecte, vés, ven el que tens i dona-ho als pobres; després, torna i segueix-me», va fer-se predicador, pobre i captaire. La llei seva i dels seus deixebles serà simplement l'evangeli sense glossa. I sofriment va ser per ell, també cap al final de

la seva vida, haver-se dedicat a escriure una regla pel seu orde. Tres intents, no pas massa reeixits, en donen raó. No encertava a trobar quines altres lleis s'haurien de donar per a regular una vida, ja regulada per la pobresa, simplicitat i humilitat del evangeli. De fet, ell, i molts dels seus deixebles, en portaven llarga i estricta prova, i cal dir que la seva vida era tota amor, claror i poesia.

Per aquest camí evangèlic de la pobresa, Francesc i Clara van aprendre i ensenyar de viure del encís de Déu. Des d'abever Déu entots els homes i entotes les coses, i d'estimar-les totes, puix tota la creació és manifestació amorosa de Déu Pare. I ho són també l'aigua, i els ocells, i el sol, i el vent, i el fred, i els arbres, i les flors i fins i tot la «german mort corporal». El càntic del «Frate Sole» en va esdevenir la gran partitura.

I cal no oblidar que tots dos, Francesc i Clara, provenien dels dos altsestaments que estaven en lluita oberta pel poder. Francesc era fill d'un mercader adinerat i Clara era de nissaga noble, nascuda en un palau.

I, d'allí, el bon Déu els va cridar ben aviat —primer Francesc, després Clara— per acostar-los radicalment als pobres, al sector marginal i sense veu d'aquella societat. Serien claror d'evangeli, repte i advertiment per a l'agent de llur classe.

I des de molt bona hora, ells van anar responent a la crida. Potser des de quan el jove Francesc va prometre que mai més notornaria anegar res que seli demanés per amor de Déu com ho acabava de fer a un pobre captaire. I potser també des de quan Clara, encarajoveneta, anava agafant afició a socórrer i estar amb els pobres que feien cap a la seva casa senyorial, captant almoïna.

Aquest ser en els primers passos. Després, la història de cadascun, i de tots dos plegats, és llarga i original. Original i bella. Una de les més belles que havist la humanitat. És tota llum i claror. Llum i claror d'evangeli.

En aquest llibre que se m'ha demanat presentar s'hi compta la història de Clara. Certament, s'hi fa esment molt sovint de Francesc. També quan hom llegeix la història de sant Francesc i de santa Clara.

Seria fragmentària una història dels inicis del franciscanisme que només es referís a un dels dos. Fer-ho exclusivament gairebé seria impossible. El franciscanisme són els «fra menors» i les «germanes pobres».

Chiara d'Assís, tal com ho diu el seu títol en original italià, és la història de Clara. Confesso que jo no n'havia tingut mai cap a les mans. No és així amb la de sant Francesc. N'he conegut diferents, i de diferent volum i intenció de contingut.

He llegit Chiara d'Assís, que avui, lector, tens a les mans, i em cal confessar que ha omplert un cert buit en la meua, certament migrada, erudició franciscana. Mancava a casa nostra una biografia de santa Clara que fes costat a les que tenim de sant Francesc.

I ara la tenim. És la que ha escrit l'estimat i bon amic periodista, pare Francesc Gamissans, que ja en oferí fa pocs anys, en versió catalana i per primera vegada, els escrits autèntics de la santa.

L'autor ha redactat ara una obra que es recolza —encara que potser de bellantú i no ho sembli—, en les fonts i la crítica històrica. Va vestida amb una presentació

senzilla i suau dels fets i amb un estil bellament planer i popular. Al estil franciscà, com escau a un autor franciscà. La humilitat, però, que pugui tenir el vestit, transparenta, sense ombres—comentotacosa franciscana—, la claror del contingut. En santa Clara també la transparentava. De fet, era tota claror. El seu nom volia dir la cosa.

Gracies, pare Gamissans.

Josep Pont i Gol
Arquebisbe emèrit de Tarragona

Assís i rodalies

La ciutat d'Assís s'asseu a la muntanya del Subasio, com un nen petit a la falda de la mare. Des de les eixides i finestrals de les cases s'albira, als seus peus, tota la bellesa de la Plana de l'Úmbria. De Perusa a Espoleto. Una vall de llum, de verd i de placidesa. Camps de xeixa, encerclats de moreres. Xiprers, oliveres i roures amb les soques cobertes de serments, curulls d'ubèrrim raïm el setembre. Caminals que van i vénen, des d'una fita a un padró o a una monjoia. Cases pairals, ons'arrapencarbasseresdesafràgroguenc, donant un to de flamarada viva a les seves parets i teulades. Arbredes espesses. Rierols, on hi juguen i canten ocells boscats de tota mena. I sempre l'oreig suau dels estanys verdosencs. El seu ventijol arriba i puja fins a la muralla de la ciutat, àdhuc a les tardes més xafogoses de l'estiu.

Assís fou un antic municipi romà, els orígens del qual es perden en l'obscuritat de la llegenda. Potser Assís existia ja en els remots temps de la República. Pels seus carrers i places es conserven encara vestigis demursetruscoromans. Ptolemeu l'anomena «Assision». A Assís va néixer el poeta Properci, quaranta-sis anys abans de Jesucrist. En el segle III de la nostra era hi morí, màrtir de la fe, el seu primer bisbe, sant Rufí. Havia vingut de Marsia a predicar la Bona Nova de l'evangeli.

En el decurs de la història, Assís ha estat una ciutat de pau i de guerra. De trobadors i de bandolers. De somnis inspirats i de dominis cruels. Paratge de silenci i contemplació, i camp de lluites ferotges.

A l'edat mitjana, els merlets de les seves forteses protegien la prepotència i tirania dels nobles. L'emissari imperial, des del seu castell de La Roca, oprimia els ciutadans. Els espremia amb tributs i delmes desorbitants. S'ofegava qualsevol moviment de la classe humil. Es reprimien els brots de llibertat. Molts servents —menestrals de patricis— sofriren i moriren a les presons i penals més horribles.

Peró també des de l'edat mitjana, dos àngels de pau vetllen per la ciutat d'Assís i rodalies: sant Francesc i santa Clara. Els dos, bessons en l'amor al Crist. Els dos nasqueren, visqueren i moriren a Assís.

Francesc i Clara estimaren els arbres, les flors, el paisatge i els animals. El sol, el vent, el foc i l'aigua. Més encara, l'home, servent o senyor. Es nodriren d'un grandescobriment: que la terra ferotge i pecadora és també l'obra esplendorosa del Creador en la qual s'inscriuen visiblement les petjades de la seva glòria.